

Siunčiama:

Lietuvos Respublikos Seimo kultūros komitetui
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Valstybinei kultūros paveldo komisijai
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai
Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrui
Kauno technologijos universitetui
Vilniaus Gedimino technikos universitetui
Lietuvos architektų rūmams
Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungai
Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL TRADICINĖS ARCHITEKTŪROS IŠSAUGOJIMO

2022 m. birželio 22 d. Lietuvos liaudies buities muziejuje, Rumšiškėse įvyko pasitarimas, kuriame Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Vilniaus Gedimino Technikos universiteto ir Lietuvos liaudies buities muziejaus specialistai, savivaldybių, medžio meistrų draugijos ir architektų bendruomenės atstovai nagrinėjo aktualius klausimus dėl tradicinės architektūros išsaugojimo.

Pasitarime konstatuota, kad kultūrinis kraštovaizdis ir etnografiniai kaimai praranda istorinį tęstinumą ir vietos tapatumą, o siekis ir pastangos puoselėti tradicinės architektūros medžiaginį paveldą bei vietos statybos savitumą dažnai yra nesėkmingos dėl nepalankių demografinių procesų regionuose, specialistų (architektų, dailidžių, stalių, statybos darbų vadovų, administratorių ar valdytojų, kt.) kompetencijos stokos, vyraujančio skeptiško požiūrio į tradicinę architektūrą, nepalankių įstatymų ir netinkamų darbo praktikų. Neigiami padariniai matomi ir saugomose teritorijose, nors būtent jos skirtos puoselėti ir pristatyti tradicinį kraštovaizdį, kurio viena sudėtinių dalių yra architektūra.

Įvardinti pasitarime aptartų problemų galimi sprendimai:

1. Parengti ir vykdyti specializuotus mokymus specialistams (vasaros kursus, kūrybines dirbtuves, seminarus savivaldybėse, kt.), **įteisinti kvalifikacijos kėlimo programas, integruoti jas į studijų programas, teikti konsultacijas bendruomenėms, šviesti visuomenę.** Sovietmečiu Lietuvoje gyvoji statybos tradicija nutrūko, nutrūko ir savaiminė jos raida. Specialistams (architektams, konstruktoriams) neužtenka kompetencijos rengiant projektus saugomose teritorijose ir istoriniuose kraštovaizdžiuose. Formaliojo švietimo sistemoje tradicinės architektūros disciplina vis dar nėra integruota į mokymo programas. Svarbus ir visuomenės švietimas, nes tradicinė architektūra – tai bendruomeniškumo ir daugiametės kartų patirties raiška. Didelę naudą teiktų sisteminė informacijos sklaida, kuriant į vietos bendruomenes orientuotas švietimo programas ir praktines dirbtuves. Veiksminga priemonė – informacinės bazės architektūros pokyčiams fiksuoti sukūrimas ir geriausių pavyzdžių viešinimas.

2. Parengti medinės architektūros priežiūros ir tvarkybos metodiką. Medinėje architektūroje tradicinės technologijos yra esminis paveldo autentiškumo dėmuo ir gyvosios tradicijos tęstinumo garantas. Dauguma senųjų technologijų aktualios ir šiandien, ypač dirbant tradicinio paveldo objektuose ar puoselėjant saugomų kaimų autentiškumą. Senąsias technologijas išmanančių ir gebančių savarankiškai dirbti meistrų amatininkų (V kategorijos) ugdymas yra svarbus veiksnys, lemiantis statybos ir restauravimo darbų kokybę, statinių ilgaamžiškumą ir tvarumą. Kokybiškai parengta medinės architektūros priežiūros metodika pasitarnautų ir visuomenei, ir specialistams. Aiškus, tikslus ir

nuoseklus priežiūros darbų apibūdinimas įgalintų tradicinės architektūros objektų savininkus ar naudotojus geriau prižiūrėti jiems priklausančius medinius statinius.

3. **Tobulinti teisės aktų, reglamentuojančių tvarkybos darbus nuostatas, siekiant įteisinti darbus ūkio būdu.** Medinės architektūros paveldui taikomi tvarkybos reikalavimai yra pertekliniai. Pavyzdžiui, kai kurių konstrukcinių dalių keitimas (pamatinio rąsto, polangių, kitų susidėvėjusių konstrukcinių elementų) dailidystės tradicijoje buvo prevencinės priežiūros veiksmas. Dabar tvarkomų ar perstatomų nesudėtingų medinių statinių privalomos projektinės dokumentacijos apimtys yra neproporcingai didelės. Diferencijuota kultūros paveldo apsaugos sistema, kurioje mažiau sudėtingi statiniai būtų tvarkomi ūkio būdu pagal supaprastintą dokumentaciją, palengvintų našta paveldo objektų savininkams, valdytojams ir taupytų valstybės lėšas.

Įvardintų problemų sprendimas reikalauja nuoseklaus darbo, įvairių sričių interesų derinimo ir plataus tarpinstitucinio bendradarbiavimo. Politikų, ministerijų, savivaldybių atstovų ir kultūros paveldo savininkų įsitraukimas į bendras diskusijas, formuojant paraiškas teisės aktams tobulinti ir veiklos strategijai sukurti būtų reikšmingas ir svarus. Siekiant tęsti ir plėtoti bendradarbiavimą siūlome suorganizuoti mūsų iniciatyvinės grupės ir kitų institucijų atstovų bendrą pasitarimą aptarti sekančius žingsnius. Jūsų atsakymo lauksime el.paštu administratorius@lmbm.lt

Institucijų atstovai:

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos
direktoriaus pavaduotojos

ruta.baskyte@vstt.lt +370 687 88293

ruta.lapinskiene@vstt.lt +370 614 86633

Kultūros paveldo departamento

Veiklos koordinavimo skyriaus vedėja

donata.armanaviciene@kpd.lt +370 69419369

Valstybinės kultūros paveldo komisijos narė

dale.puodziukiene@gmail.com +370 69845321

Kultūros paveldo centro sodybų skyriaus vedėja

indre.kacinskaite@kpc.lt +370 68756409

Vilniaus Gedimino technikos universiteto lektorė

aiste.andriusyte@vilniustech.lt +370 68642287

Medžio meistrų draugijos vadovas

kestutis@mokmedis.eu +370 64248121

Lietuvos liaudies buities muziejaus
kultūros paveldo specialistė

rasaberta@gmail.com +370 61424136

